

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 12/2012

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Krav under forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om
særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 21. september 2012

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Eva Klepsland Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: SPKs vedtak stadfestes. Saksomkostninger for
klageomgangen dekkes i sin helhet.

***

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, født ██████████, heretter kalt skadelidte, deltok i FN-tjeneste i ██████████ i perioden ██████████ til ██████████. Ved brev av 15. september 2010 ble det fremsatt krav om kompensasjon for psykiske og fysiske belastningsskader etter FN-tjeneste.

Statens pensjonskasse fattet vedtak 13. juni 2012 der kravet delvis ble innvilget. Det ble gitt kompensasjon for en varig ervervsmessig uføregrad tilsvarende 25 %. Advokat Jon Olav Holvik ved Advokatene Ommundsen & Co har rettidig påklaget vedtaket på vegne av skadelidte.

Skadelidte deltok i FN-tjeneste i den første ██████████-kontingenten fra Norge i ██████████ som sanitetssoldat. Skadelidte har opplevd flere dramatiske situasjoner. I den forbindelse vises det særlig til at troppen han var en del av, ble beskutt. Her befant han seg bare noen meter unna da en annen norsk soldat ble skutt i beinet. Videre var han med på å behandle sårede soldater. Skadelidte opplevde også en annen belastende hendelse der noen gjeterne hadde utløst miner, og han befant seg i umiddelbar nærhet. Det var vanskelig å komme frem til de skadde ettersom de befant seg i et minefelt, og de måtte bruke helikopter for å fire en sanitetsmann ned til de skadde. De klarte å redde en hardt skadet gjeter, men de øvrige 3-4 gjeterne døde.

██████████ har i etterkant av utenlandstjenesten fungert i arbeidslivet og drevet frisørsalong. Det fremgår av spesialisterklæringen at han har opplyst til dr. Østrem at han ikke hadde nevneverdige vansker med dagliglivets aktiviteter eller arbeid i den første tiden etter hjemkomsten, og opplevde at han skjøttet sitt arbeid godt og hadde mye å gjøre. Han har vært en del sykemeldt på grunn av diverse fysiske plager, i 1992, 1997–1998, samt i 2002 og 2007. Disse fysiske skadene dreier seg om ryggplager, andre leddplager, spiserørssykdom og to brokkoperasjoner. Skadelidte ble innvilget uførepensjon fra NAV med en varig ervervsmessig uføregrad tilsvarende 50 % fra og med 1. desember 2007, og jobbet for øvrig 50 %. Skadelidte har i ettertid gått av med AFP, men jobber fremdeles i frisørsalongen nesten daglig.

Statens pensjonskasse (SPK) har for å underbygge sitt vedtak av 13. juni 2012, hentet inn medisinsk erklæring fra spesialist i psykiatri fra dr. Anne Christine Østrem og en spesialisterklæring fra dr.med. i nevrokirurgi Ole Jørgen Kirkeby. Det er avgitt tilleggserklæring fra dr. Østrem etter at dr. Kirkebys erklæring forelå.

For klagenemnda møtte skadelidte sammen med sin advokat. Det ble redegjort for de traumatiske hendelser under tjenesten. Det ble lagt ned anførsel om at skadelidte har krav på minst 50 % kompensasjon.

2. Klagenemndas vurdering

Det er lagt til grunn som ubestridt av partene at skadelidte har en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøringen i ██████████. Spørsmålet i saken er om skadelidte er påført en varig ervervsmessig uførhet som kan tilbakeføres til den tjenesterelaterte psykiske belastningsskaden, utover de 25 % som alt er kompensert, eller om andre forhold har medvirket slik at han ville ha falt ut helt eller delvis uansett.

Kravene til årsakssammenheng må utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Nemnda vil i den sammenheng presisere at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for en

forholdsmessig oppdeling av erstatningsansvaret. Det er i utgangspunktet skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. SPKs vedtak innebærer at skadelidte som følge av somatiske plager ville ha blitt varig ervervsmessig ufør med minst 50 % også om FN-tjenesten tenkes borte. Bevisbyrden for at skadelidte uansett ville ha blitt helt eller delvis varig ervervsmessig ufør, påhviler staten. Det vises for så vidt til Rt. 1999 s. 1473, og nemndas vedtak i sak 4/2011 og 15/2011.

SPK har hentet inn to sakkyndige vurderinger i anledning saken. I den første sakkyndighetsrapporten konkluderer dr. Østrem med at skadelidte oppfyller kriteriene for diagnosen PTSD, vedvarende personlighetsendring etter katastrofale livshendelser, moderat depressiv episode og skadelig bruk av alkohol. I sine videre vurderinger av årsaksforklaringer mellom FN-tjenesten og de psykiske belastningene kommer hun til at det bare foreligger årsakssammenheng i tilknytning til PTSD og vedvarende personlighetsforandring etter katastrofale livshendelser. Det fremgår av hennes vurderinger at skadelidte har store fysiske lidelser i form av rygg- og leddsmertesmerter. Hun konkluderer likevel, under tvil, med at skadelidte sannsynligvis ikke hadde vært uføretrygdet dersom han ikke hadde gjennomført tjenesten i [REDACTED]. Den samlede medisinske invaliditetsgraden utgjør 35 %, men hun finner at kun 25 % kan knyttes til belastninger i FN-tjenesten.

SPK valgte derfor, på bakgrunn av den usikkerheten som knyttet seg til skadelidtes fysiske plager som årsak til uførheten, å innhente ytterligere en spesialisterklæring, fra nevrokirurg dr. Kirkeby. Etter hans vurdering er frisøryrket ofte forbundet med nakke og skulderplager på grunn av frisørens arbeidsstilling. Han finner det overveiende sannsynlig at det er muskel- og skjelettplager som er årsaken til arbeidsuførheten etter desember 2006, uavhengig av hvorvidt skadelidte har en psykisk lidelse etter FN-tjenesten. De fysiske plager er lidelser som ikke har sin årsak i psykiske forhold. Dr. Kirkeby hevder derfor at det er sannsynlig at skadelidte ville hatt samme grad av arbeidsuførhet etter desember 2006, selv om han ikke hadde vært i FN-tjeneste.

På bakgrunn av de konklusjoner som dr. Kirkeby fremmet, ble det bedt om en tilleggserklæring fra dr. Østrem. Hun viser til at hun står fast ved sine tidligere konklusjoner når det gjelder skadelidtes psykiske plager, men endrer sitt syn fra at disse lidelsene i hovedsak er skyld i skadelidtes kroniske muskulære smerteplager, til at de først og fremst har vært bidragsgivende.

Skadelidte viser til at han var sammen med dr. Østrem i flere dager og hadde daglige konsultasjoner med henne, mens han aldri har møtt dr. Kirkeby som har skrevet den andre erklæringen. Skadelidte anfører at det er svært underlig at en ny erklæring, basert på skriftlig dokumentasjon, kan legges til grunn og bidra til at en psykiater han har tilbrakt mye tid sammen med endrer sin opprinnelige konklusjon.

Det må etter nemndas vurdering vektlegges at de to erklæringene er utført av to ulike spesialister innenfor hvert sitt fagfelt, og at de i all hovedsak vurderer to forskjellige lidelser hos skadelidte. Slik nemnda forstår saken, er psykiaterens konklusjoner i den første erklæringen i stor grad basert på subjektive funn hos skadelidte. Nemnda viser til at Dr. Østrem i sin tilleggserklæring opprettholder sine konklusjoner av skadelidtes lidelser i form av PTSD. Dr. Østrens fagkompetanse ligger nettopp innenfor psykiatrien og dette er derfor mest nærliggende for henne å vurdere. For dr. Kirkeby, som er spesialist i nevrokirurgi, er hans mandat å si noe om skadelidtes fysiske plager, plager som er forenelig med bilder og journaler. Nemnda er av den oppfatning at de konklusjoner som dr. Kirkeby kommer til, er basert på objektive funn som ikke nødvendigvis krever samtaler med skadelidte.

Dr. Østrem uttrykte i sin første erklæring tvil omkring årsakssammenhengen mellom de fysiske plagene og skadelidtes psykiske tilstand, men konkluderte med at denne type belastningslidelser også kan stamme fra psykiske påkjenninger. Denne tvilen var det etter nemndas syn, berettiget grunn til å få utredet nærmere av en spesialist innenfor nevrokirurgi. I sin tilleggserklæring etter at dr. Østrem hadde fått tilgang til spesialistuttalelsen, endret hun sin konklusjon for så vidt gjelder årsaksforklaringen knyttet til de fysiske plagene. Ved endringen

baserer hun seg på at hun har fått tilgang til tilleggsinformasjon fra nettopp en person som har særlig kompetanse til å vurdere skadelidtes fysiske helsetilstand. Slik nemnda ser det, er dette et uttrykk for gjensidig respekt for den enkeltes profesjon og bidrar til en bredere og kvalitativt bedre opplysning av saken

Skadelidte var mye sykemeldt på 90-tallet, og fikk innvilget uførepensjon fra NAV med en varig ervervsmessig uføregrad tilsvarende 50 % fra og med 1. desember 2007. Nemnda bemerker her at søknaden i all hovedsak knyttet seg til somatiske plager, og at det ikke var noe fokus på skadelidtes psykiske lidelser i den forbindelse. Skadelidte har i dag gått av med AFP, men jobber fortsatt tre til fire dager i uken ut fra hans eget sigende, avhengig av dagsform. Skadelidte sliter med mye vonde tanker, men viser til at jobben som frisør bidrar til en livskvalitetsmessig forbedring.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningen, jf. Forsvarsdepartements tolkningsnotat av 22.11.2010, hvor det heter *"Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag."*

Selv om nemnda har stor forståelse for at tjenesten har påført skadelidte til dels store påkjenninger i ettertid, er det dens oppfatning at den ervervsmessige uførheten i all hovedsak skyldes fysiske lidelser som har sammenheng med frisøryrket. Nemnda finner ikke at det er grunnlag for erstatning utover det SPK har tilkjent basert på en lempeligere bevisvurdering. Nemnda legger etter dette til grunn at skadelidtes ervervsmessig uførhet som følge av psykiske belastningslidelser etter FN-tjenesten er kompensert fullt ut, basert på en ervervsmessig uførhet på 25 %.

Skadelidte tilkommer derfor ingen ytterligere erstatning

Det er fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand for klageomgangen stort kr 23.750 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 10 timer. I tillegg er det fremsatt krav om dekning av reiseutgifter kr 4558. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Nemnda bemerker at det gjøres fratrukk for 1 time for fremmøte i nemndsmøte, da nemnda ikke dekker tid utover normal arbeidstid.

3. Konklusjon

Vedtaket fra SPK stadfestes.

Utgifter til juridisk bistand i anledning saken dekkes delvis.

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 1. november 2012

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder